

Yttrande över rapporten Demokratins skattkammare – Förslag till en nationell biblioteksstrategi

Folkbildningsrådet har fått möjlighet att lämna synpunkter på rapporten *Demokratins skattkammare – Förslag till en nationell biblioteksstrategi*.

Folkbildningsrådets yttrande avgränsas till resonemang och förslag som har betydelse för folkbildningen.

Sammanfattning

Folkbildningsrådet välkomnar beslutet att ta fram en nationell biblioteksstrategi. Syftet att stärka och utveckla biblioteksväsendet i hela landet harmonierar väl med målet för folkbildningspolitiken ”Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället”.

Ett av syftena med statens stöd till folkbildningen är att stödja verksamhet som bidrar till att utveckla och stärka demokratin. Ett annat syfte är att bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet. Mot bakgrund av folkbildningens uppdrag beklagar Folkbildningsrådet att man i förslaget till nationell biblioteksstrategi inte gör någon tydlig koppling till studieförbund och folkhögskolor som en resurs vid genomförandet av strategin.

Folkbildningsrådets ställningstaganden

Avsnittet Demokrati

Under rubriken Integration och inkludering poängterar utredningen hur viktiga biblioteken är för de som är nyinflyttade till Sverige. Vidare konstateras att folkbiblioteken är en central aktör för att underlätta integration och inkludering av nyanlända.

Här kan biblioteken samverka med folkbildningens organisationer som har stor erfarenhet av verksamhet med nyanlända. Folkbildningsrådet fördelar på regeringens uppdrag sedan hösten 2015 medel för folkbildningsinsatser med asylsökande och vissa nyanlända invandrare. Insatsen svenska från dag ett får fortsatt finansiering i regeringens budgetproposition för 2020. Regeringen avsätter 300 miljoner kronor till detta över de kommande tre åren.

Avsnittet Samhällets öppna rum

I inledningen lyfter utredning fram ”För elever i skolan är biblioteket en plats för studier och rekreation. För studenterna på campus är biblioteket ofta själva sinnebilden för universitetet.”

Läsning har alltid varit en viktig del av folkbildningen.

I budgetpropositionen för 2014 öronmärkte regeringens 30 miljoner kronor av folkbildningsanslaget till läsfrämjande insatser. I den sammanställning över läsfrämjande insatser som Folkbildningsrådet lämnade till regeringen redovisades att fyra av fem folkhögskolor har ett skolbibliotek. Biblioteket har en central funktion i både folkhögskolornas och studieförbundens verksamheter.

Under rubrikerna Arrangemang, inspiration och upplevelser samt Samverkan med omvärlden beskrivs att på biblioteken ordnas arrangemang som författarbesök, utställningar, filmvisning, konserter och föreläsningar. Arrangemang kan också vara en kurs eller studiecirkel om till exempel informationssökning eller digitala verktyg. Sådana arrangemang anordnas ofta i samarbete med andra.

Folkbildningsrådet noterar att utredningen drar slutsatsen att bibliotekens samarbete med studieförbund kan vidgas och utvecklas. Folkbildningsrådet delar denna slutsats men vill peka på att bibliotekens programverksamhet till mycket stor del genomförs i samverkan med studieförbund redan idag. Därför blir det även ett problem för biblioteken när kommuner minskar det kommunala stödet till studieförbunden.

Avsnittet Läsning

Under rubriken Läslust och läsfärdighet beskrivs att det statliga stödet till folkbibliotekens läsfrämjande arbete idag sker i form av riktade projektbidrag som kan sökas från Kulturrådet.

Vidare skrivs under rubriken Vuxnas läsning att samverkan mellan biblioteken och andra professioner och samhällsinsatser när det gäller läsning och inspiration till läsning bör uppmuntras.

Folkbildningsrådet anser att folkbildningens insatser borde ha synliggjorts tydligare i förslaget till nationell biblioteksstrategi. Folkbildningsrådet konstaterar att Läsdelegationen uppmärksammade folkbildningen som en viktig aktör, inte minst vad gäller vikten av vuxnas läsning. Läsdelegationen skriver i sitt slutbetänkande Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57) att ”En viktig slutsats är att en strukturerad samverkan mellan folkbildning, folkbibliotek och fritidsgårdar kräver ett starkt samarbete på regional nivå som stöd för lokala insatser.”

Avsnittet Lärande

I avsnittet tydliggörs behovet av att utveckla invånarnas möjligheter till livslångt lärande och fri åsiktsbildning genom en sammanhållen kedja av utbildningsbibliotek. I detta sammanhang nämns folkhögskolornas bibliotek.

I samma avsnitt under rubriken Vuxenutbildning beskrivs att nyanlända och personer med funktionsnedsättning är viktiga målgrupper. Vidare skrivs att studieförbunden ingår som en väsentlig del i det livslånga lärandet.

Folkbildningsrådet lämnar årligen en samlad bedömning av folkbildningens betydelse för samhället till regeringen. I denna redovisas bland annat att andelen utrikes födda deltagare i folkhögskolans allmänna kurs är 46 procent. Motsvarande andel i studiecirkel är 21 procent. Antalet deltagare med funktionsnedsättning i folkhögskolans allmänna kurs är 28 procent.

Utredningen anser att vuxenutbildningens biblioteksbehov behöver kartläggas och en samlad upprustning genomföras. I detta sammanhang vill Folkbildningsrådet peka på att folkhögskolornas bibliotek är en resurs att ta tillvara.

Avslutningsvis vill Folkbildningsrådet återigen understryka att studieförbund och folkhögskolor är en resurs och viktig samarbetspart för biblioteken.

För Folkbildningsrådet

Maria Graner
Generalsekreterare